

Вступ до соціологічної професії

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>C - соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</i>
Спеціальність	<i>C5 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, 1 семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>3 кред. ЄКТС/90 годин: лекції – 16 год., семінарські – 14 год., самостійна робота – 60 год.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік, МКР</i>
Розклад занять	<i>https://schedule.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: канд. соц. наук, доцент Єнін Максим Наїмович yeninmaksym@gmail.com</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle КПІ імені Ігоря Сікорського https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=4842</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна має на меті сформувати у здобувачів цілісне уявлення про професію соціолога, її зміст і суспільне значення. Вона спрямована на засвоєння основ теоретичної підготовки та практичних аспектів діяльності соціолога, розуміння специфіки соціологічного підходу до вивчення суспільства, його відмінностей від інших наук про соціальні явища і процеси, а також функцій соціології у структурі наукового знання.

Під час опанування дисципліни студенти розвивають інтерес до професії, усвідомлюють її роль у суспільстві, формують почуття відповідальності, професійну орієнтацію й готовність до практичної роботи у сфері соціології. В контексті освітньої програми вивчення дисципліни формує у здобувачів освіти компетентності необхідні для розв'язання практичних задач професійної діяльності:

- здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 4);
- діяти соціально відповідально та свідомо (ЗК 6);
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК 12);

- здатність усвідомлено визначати цілі у професійному й особистісному розвитку, проявляти наукову ініціативу та лідерські якості (ЗК 14);

- оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології (ФК 01);

- дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (ФК 08).

Вивчення дисципліни дозволить сформулювати у здобувача вищої освіти наступні **програмні результати навчання:**

- основний понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН 01);

- розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми (РН 02).

- застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі (РН 03);

- знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога (РН 12).

Під час вивчення дисципліни здобувачі також зможуть:

- самостійно працювати з бібліотечними каталогами;

- користуватись архівами сайтів провідних в Україні соціологічних журнальних видань;

- використовувати електронні носії навчальної та наукової інформації.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити: Дисципліна базується на загальних знаннях, здобутих під час навчання в школі, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Постреквізити: Методологія, методи та технології соціологічних досліджень, Історія соціології, Загальна соціологія, Сучасні соціологічні теорії, Виробнича практика.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціологія як теорія та дослідницька практика. Професія соціолога у сучасному світі.

Тема 1. КПІ ім. Ігоря Сікорського: презентація ВНЗ, факультету соціології і права та освітньої програми «Врегулювання конфліктів та медіація».

Тема 2. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного пізнання.

Тема 3. Сфери працевлаштування соціолога.

Тема 4. Функції соціології в структурі наукового знання. Структура соціологічного знання.

Тема 5. Соціологічна уява як необхідний компонент професійної майстерності соціолога (на основі роботи Ч. Р. Мілза про соціологічну уяву).

Тема 7. Провідні соціологічні теорії. Структурний функціоналізм та конфліктний підхід як макросоціологічні теорії.

Тема 8. Соціальні конфлікти: вступ до соціологічної теорії.

Тема 9. Мікросоціологічні теорії.

Тема 10. Суспільство та основні етапи його розвитку.

Тема 11. Суспільство та його соціальна структура.

Тема 12. Методи соціології: порівняльна характеристика кількісних та якісних методів.

Тема 13. Етичні норми в професійній діяльності соціолога.

Тема 14. Кодекс професійної етики соціолога.

Розділ 2. Програма та інструментарій соціологічного дослідження: загальні вимоги.

Тема 15. Проект і програма соціологічного дослідження.

Тема 16. Підготовка анкети. Основні вимоги до інструментарію (анкети).

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з літературою.

Базова

1. Соціологія. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти. За ред. Калашнікова Л. В., Лобанова А. С. К.: «Каравела», 2023. 308 с.
2. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 800 с.
3. Історія соціології (у 2-х кн.) [Електронний ресурс]: навчальний посібник / О.А. Рахманов, С.С. Бульбенюк, Ю.М. Манелюк. К.: КНЕУ, 2017.
4. Соціологічна та політологічні студії: підручник для студентів вищих закладів освіти / За ред. професора А. С. Лобанової. Київ: Каравела, 2018. 520 с.

Додаткова література.

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. К.: Дух і Літера, 2015. 380 с.
2. Блумер Г. Символічний інтеракціонізм // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 137–164.
3. Дарендорф Р. Елементи теорії соціального конфлікту. // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 285–292.
4. Єнін М. Н., Кухта М. П. Соціальний статус // Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Соціальний_статус
5. Єнін М. Написання програми соціологічного дослідження. Вебінар для членів кафедр ЮНЕСКО в рамках дослідницького проєкту «Молодь досліджує». URL: https://www.youtube.com/watch?v=g_U_6EkmR-k&list=LL&index=5
6. Кодекс професійної етики соціолога (Затверджений П'ятим з'їздом Соціологічної асоціації України, 20 травня 2004 року, Київ). URL: <http://www.sau.kiev.ua/codex.html>
7. Козер Л. Ворожість і напруженість у конфліктних відносинах // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 299–305.
8. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 1. Соціальність та її форми : підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 576 с.
9. Кононов І. Ф. Теоретична соціологія. Курс лекцій. Том 2. Сучасні суспільства: структури та процеси: підручник для студ. вищ. навч. закл. / І. Ф. Кононов ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 576 с.
10. Кулі Ч. Х. Людська природа і соціальний порядок. Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 651–661.
11. Кухта М. П. Соціалізація // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Соціалізація>
12. Мід Дж. Г. Сприйняття «Іншого» // Соціологія: Хрестоматія (від першоджерел до сучасності). У 2-х томах. Т.2. Львів: ЛьвДУВС, 2019. С. 666–669.
13. Мілз Чарльз Райт. Соціологічна уява. URL: https://books.google.com.ua/books?id=UTQ6OkKwszoC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
14. Олійник О. Онлайн фокус-групи: особливості організації та проведення // Соціологічні студії. 2022. №1. С. 32–40.
15. Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження: курс лекцій / Н.В. Паніна. 2-ге видання, доп., Київ, 2007. 320 с.
16. Паніна Н.В. Професійна етика і соціологія в Україні (до прийняття Кодексу професійної етики соціолога САУ) // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2004. №3. С. 5–21.

17. Пиголенко І. В., Єнін М. Н. Програма соціологічного дослідження // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Програма соціологічного дослідження](https://vue.gov.ua/Програма_соціологічного_дослідження) (дата звернення: 23.08.2025).

18. Сокурянська Л. Г. Вступ до соціології: Навчальний посібник / Л. Г. Сокурянська. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 206 с.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

Лекція 1.

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного пізнання.

Основні питання: Специфіка соціологічного пізнання. Об'єкт і предмет соціології. Зв'язок соціології з іншими науками. Професійні сфери роботи соціолога. Професійні навички в роботі соціолога.

СРС: Соціологія і здоровий глузд.

Література: Соціологія. Вступ до спеціальності, 2023; Штомпка, 2020; Сокурянська, 2011.

Лекція 2.

Тема 2. Функції соціології в структурі наукового знання. Структура соціологічного знання.

Основні питання: Функції соціології. Структура соціологічного знання. Загальна соціологічна теорія. Спеціальні соціологічні теорії. Емпіричні соціологічні дослідження. Теоретична та емпірична соціологія. Фундаментальна та прикладна соціологія. Макросоціологія та мікросоціологія. Поліпарадигмальність соціології. Макро- та мікросоціологічні теорії. Соціологія та об'єктивне ціннісне знання. Поняття соціологічної уяви. Специфіка соціологічної уяви. Індивідуальні події як прояви суспільного життя. Взаємозв'язки між особистою біографією людини та ходом світової історії й особливістю суспільної ситуації.

СРС: Поняття парадигми та наукової революції.

Література: Соціологія. Вступ до спеціальності, 2023; Богдан, 2015; Сокурянська, 2011; Історія соціології, 2017; Мілз, електронний ресурс.

Лекція 3.

Тема 3. Провідні соціологічні теорії. Структурний функціоналізм та конфліктний підхід як макросоціологічні теорії.

Основні питання: Структурний функціоналізм. Конфліктний підхід.

СРС: Прочитайте статтю Р. Дарендорфа «Елементи теорії соціального конфлікту» (див. список літератури). Які етапи у розвитку конфлікту виділив вчений? Які змінні конфліктів виділяє Р. Дарендорф? Від яких чинників залежить інтенсивність та насильствений характер протікання конфліктів? Чому пригнічення конфлікту є небезпечною стратегією дій? Які передумови виділяє Р. Дарендорф для регулювання конфлікту?

Література: Сокурянська, 2011; Історія соціології, 2017; Дарендорф, 2019; Козер, 2019.

Лекція 4.

Тема 4. Мікросоціологічні теорії.

Основні питання: Теорія символічного інтеракціонізму. Теорія соціального обміну.

СРС: Керуючись головними мікросоціальними теоретичними парадигмами, подумайте, які питання ви могли б задати: про телебачення, сім'ю або будь-яке інше соціальне явище на вибір?

Література: Сокурянська, 2011; Історія соціології, 2017; Блумер, 2019; Мід, 2019; Кулі, 2019.

Лекція 5.

Тема 5. Методи соціології: порівняльна характеристика кількісних та якісних методів.

Основні питання: Соціальна інформація. Поняття методу. Джерела соціальної інформації. Методи соціологічного дослідження (спостереження, експеримент, опитування, фокус-група,

глибинне інтерв'ю, аналіз документів). Польове та кабінетне дослідження. Переваги кабінетного дослідження. Банки даних. Специфіка кількісних методів. Генеральна сукупність та вибірка. Характеристика якісних методів.

СРС: Соціометрія як метод вивчення міжособистісних ділових відносин. Виконання творчих вправ.

Література: Богдан, 2015; Сокурянська, 2011; Олійник, 2022.

Лекція 6.

Тема 6. Етичні норми в професійній діяльності соціолога.

Основні питання: Етика як теоретична дисципліна. Мораль та її суспільна функція. Професійна етика та її особливості. Роль соціологічної асоціації України у прийнятті Кодексу професійної етики України. Кодекс професійної етики соціолога: вступна частина, преамбула, основні принципи.

СРС: Норми етичної поведінки студентів і працівників КПІ ім. Ігоря Сікорського. Етичний кодекс ученого України.

Література: Паніна, 2004; Кодекс професійної етики соціолога, 2004.

Лекція 7.

Тема 7. Кодекс професійної етики соціолога.

Основні питання: Організація професійної діяльності і трудові відносини. Науково-дослідницька діяльність. Наукове спілкування. Презентація результатів дослідження і наукові публікації. Публічні виступи. Редакційно-видавницька діяльність. Освіта, викладання, професійна підготовка. Консультування і експертиза. Відповідальність за порушення Кодексу професійної етики соціолога.

СРС: Етичні дилеми. Виконання творчих вправ.

Література: Паніна, 2004; Кодекс професійної етики соціолога, 2004.

Лекція 8.

Тема 8. Проєкт і програма соціологічного дослідження.

Основні питання: Проєкт дослідження та його структура. Типи емпіричного дослідження. Програма соціологічного дослідження.

СРС: Придумайте тему соціологічного дослідження. Визначте її об'єкт, предмет, мету, завдання. Зробіть інтерпретацію та операціоналізацію понять. Сформулюйте дослідницькі гіпотези.

Література: Богдан, 2015; Паніна, 2007; Пиголенко, Єнін, 2025; Єнін, вебінар.

Семінарські (практичні) заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство. Специфіка соціологічного пізнання.

Основні питання: Специфіка соціологічного пізнання. Об'єкт і предмет соціології. Зв'язок соціології з іншими науками. Професійні сфери роботи соціолога. Професійні навички в роботі соціолога.

СРС: Соціологія і здоровий глузд.

Література: Соціологія. Вступ до спеціальності, 2023; Штомпка, 2020; Сокурянська, 2011.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Функції соціології в структурі наукового знання. Структура соціологічного знання.

Основні питання: Функції соціології. Структура соціологічного знання. Загальна соціологічна теорія. Спеціальні соціологічні теорії. Емпіричні соціологічні дослідження. Теоретична та емпірична соціологія. Фундаментальна та прикладна соціологія. Макросоціологія та мікросоціологія. Поліпарадигмальність соціології. Макро- та мікросоціологічні теорії. Соціологія та об'єктивне ціннісне знання. Поняття соціологічної уяви. Специфіка соціологічної уяви. Індивідуальні події як

прояви суспільного життя. Взаємозв'язки між особистою біографією людини та ходом світової історії й особливістю суспільної ситуації.

СРС: Творче (дослідницьке) завдання. Проведіть опитування викладачів соціологічних дисциплін на першому курсі, а також куратора групи методом інтерв'ю або анкетування (3-4 опитування). Підготуйте колективний звіт (5-8 сторінок) за результатами опитування (можна з використанням найбільш змістовних цитат). Кожен студент групи обирає 1-2 питання для написання фрагменту колективного звіту. У звіті підсумуйте результати опитування, висвітліть основні точки зору по питанням анкети. Якщо точки зору відрізнялись по якимось питанням, висвітліть також це у звіті. Тема опитування: «Фактори впливу та особливості працевлаштування випускників ВНЗ за спеціальністю – «Соціологія».

Література: Соціологія. Вступ до спеціальності, 2023; Богдан, 2015; Сокурняська, 2011; Історія соціології, 2017; Мілз, електронний ресурс.

Семінарське заняття 3

Тема 3. Провідні соціологічні теорії. Макро та мікро соціологічні теорії.

Основні питання: Структурний функціоналізм. Конфліктний підхід. Теорія символічного інтеракціонізму. Теорія соціального обміну.

СРС: Прочитати статтю Р. Дарендорфа «Елементи теорії соціального конфлікту» (див. список літератури). Які етапи у розвитку конфлікту виділяє вчений? Які змінні конфліктів виділяє Р. Дарендорф? Від яких чинників залежить інтенсивність та насильствений характер протікання конфліктів? Чому пригнічення конфлікту є небезпечною стратегією дій? Які передумови виділяє Р. Дарендорф для регулювання конфлікту?

Керуючись головними мікросоціальними теоретичними парадигмами, подумайте, які питання ви могли б задати: про телебачення, сім'ю або будь-яке інше соціальне явище на вибір?

Література: Сокурняська, 2011; Історія соціології, 2017; Дарендорф, 2019; Козер, 2019; Блумер, 2019; Мід, 2019; Кулі, 2019.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Соціальні конфлікти: вступ до соціологічної теорії. Методи соціології: порівняльна характеристика кількісних та якісних методів.

Основні питання: Конфлікт, суспільна суперечність, напруженість та криза. Конфлікти та гармонія у суспільстві. Класифікація конфліктів. Соціальна інформація. Поняття методу. Джерела соціальної інформації. Методи соціологічного дослідження (спостереження, експеримент, опитування, фокус-група, глибинне інтерв'ю, аналіз документів). Польове та кабінетне дослідження. Переваги кабінетного дослідження. Банки даних. Специфіка кількісних методів. Генеральна сукупність та вибірка. Характеристика якісних методів.

СРС: Чи існує в сучасному світі конфлікт цивілізацій? Сильні і слабкі сторони теорії С. Гантінгтона у світлі двадцятирічного досвіду.

Література: Кононов, 2013; Історія соціології, 2017.

Семінарське заняття 5

Тема 5. Кодекс професійної етики соціолога. Етичні норми в професійній діяльності соціолога.

Основні питання: Етика як теоретична дисципліна. Мораль та її суспільна функція. Професійна етика та її особливості. Роль соціологічної асоціації України у прийнятті Кодексу професійної етики України. Кодекс професійної етики соціолога: вступна частина, преамбула, основні принципи. Організація професійної діяльності і трудові відносини. Науково-дослідницька діяльність. Наукове спілкування. Презентація результатів дослідження і наукові публікації. Публічні

виступи. Редакційно-видавницька діяльність. Освіта, викладання, професійна підготовка. Консультування і експертиза. Відповідальність за порушення Кодексу професійної етики соціолога.

СРС: Етичні дилеми. Виконання творчих вправ. Норми етичної поведінки студентів і працівників КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Література: Кодекс професійної етики соціолога, 2004.

Семінарське заняття 6

Тема 6. Проєкт і програма соціологічного дослідження.

Основні питання: Проєкт дослідження та його структура. Типи емпіричного дослідження. Програма соціологічного дослідження.

СРС: Придумайте тему соціологічного дослідження. Визначте її об'єкт, предмет, мету, завдання. Зробіть інтерпретацію та операціоналізацію понять. Сформулюйте дослідницькі гіпотези.

Література: Богдан, 2015; Паніна, 2007; Пиголенко, Єнін, 2025; Єнін, вебінар.

Семінарське заняття 7

Модульна контрольна робота

Самостійна робота студента

Самостійна робота здобувача включає:

підготовка до аудиторних занять – 50 год;

підготовка до модульної контрольної роботи – 4 год;

підготовка до заліку – 6 год.

Загалом – 60 год.

Під час планування індивідуального завдання з певного ОК необхідно забезпечити баланс часу СРС відповідної освітньої компоненти. Підґрунтям цього розрахунку є орієнтовні норми часу на виконання здобувачами вищої освіти окремих робіт:

Вид роботи	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка та складання		Виконання	
	Лекції	Практичні	Семінарські	Лабораторні	МКР* (денна)	Залік	Екзамен	ІСЗ (денна)	ДКР (заочна)
Норма часу (год.)	0,3-0,5	0,5-1	1,5-2	1-1,5	2	6	30	10-15	10-20

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Вступ до соціологічної професії», студенти виконують завдання до семінарських занять, модульну контрольну роботу та залікову аналітичну роботу (додатки до силабусу).

Написання підсумкової аналітичної роботи сприяє поглибленню теоретичних знань студентами з окремих тем модуля, розвиває навички самостійної роботи з першоджерелами, сприяє формуванню соціологічної уяви.

Відвідування та виконання завдань

Студенту складно буде належно підготуватись до практичного заняття та заліку, якщо буде пропускати лекції. Для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях є необхідною.

Активна участь студента на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни.

Студенти, які пропустили практичні заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем.

Теми і завдання для практичних занять передбачені силабусом, доступні з особистого кабінету студента в системі «Moodle» або «Кампус».

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, письмових нотатків, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку, підручника чи нотаток не варто. Це характеризує рівень підготовки студента не з кращого боку. Відповіді студента можуть спиратись на підручні матеріали, але повинні бути вільними від читання тексту.

Форми роботи

Лекційні і семінарські заняття проводяться відповідно до вимог нормативно-методичних документів та рейтингової системи оцінювання знань студентів. На лекціях використовуються комп'ютерні презентації з висвітленням основних положень тем, з урахуванням тематики занять: з підручників, навчальних посібників та словників по соціології.

На семінарських заняттях студенти обговорюють тексти першоджерел та професійні коментарі щодо їх змісту. Семінарське заняття дає можливість оцінити, з одного боку, рівень підготовки до нього (виступ, участь в дискусії, висловлення власної думки), з іншого – засвоювати завдання модульного контролю. Результати роботи студента оцінюються викладачем згідно діючої бальної системи і свідчать про ефективність контролю роботи студента. Критеріями оцінювання виконання завдань семінарського заняття є: логічна послідовність відповіді; повнота розкриття кожного питання; аналітичність міркувань у відповіді; посилання на джерела; обґрунтованість особистих висновків.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів оцінювання

Студенти мають можливість підняти будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами. Для оскарження контрольних заходів студент має подати заяву, у якій має бути вказана причина оскарження, наведені факти упередженості викладача. Викладач повинен обговорити дану заяву зі студентом особисто на консультації. В разі відсутності порозуміння щодо результату контрольного заходу, формується комісія з викладачів кафедри, яка оцінює процедуру проведення контрольного заходу та претензії студента. Комісія може вирішити провести контрольний захід повторно, або відхилити заяву. Рішення комісії є остаточним та оскарженню не підлягає.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>. (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента денної форми навчання складається з балів, які він отримує за:

- 1) Робота на семінарських заняттях
- 2) МКР

Розрахунок вагових балів

PCO з навчальної дисципліни складається з суми балів студента за усі виконані контрольні заходи протягом семестру.

1. Відповіді на семінарських заняттях.

Ваговий бал – 10 балів при відповіді на більшість питань. Максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює $r_{\text{сем}} = 10 \text{ балів} \cdot 7 = 70 \text{ балів}$.

«відмінно» – 9-10 балів – студент отримує при відповіді на більшість питань семінарського заняття. Відповідь вважається повною, якщо студент демонструє глибоке знання матеріалу, логічно і послідовно його викладає, дає обґрунтовані висновки, вільно оперує конкретними даними, переважно надає повні та аргументовані відповіді, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

«добре» – 8 балів – студент бере участь в обговоренні окремих питань плану семінарського заняття, демонструє хороший рівень знання матеріалу.

«задовільно» – 6-7 балів – студент бере участь в обговоренні одного питання плану семінарського заняття або демонструє доволі поверхові знання, не демонструє власної позиції з обговорюваних проблем, відповіді є неповними та неаргументованими, допускає значні помилки у викладі матеріалу.

2. МКР. Ваговий бал – 30 балів.

МКР передбачає написання есе за однією з тем, перелік яких наведений у додатку 1.

Оцінювання есе здійснюється за наступними критеріями:

«відмінно» – 27-30 балів – студент формулює точні дефініції, надає теоретично обґрунтовані аргументи щодо теми есе, демонструє власну аргументовану позицію;

«добре» – 23-26 балів – есе розкриває сутність теми, проте містить окремі неточності або недостатню глибину аргументації;

«задовільно» – 18-22 балів – есе частково розкриває тему, аргументація поверхнева, наявні суттєві помилки чи логічні прогалини;

«незадовільно» – менше 18 балів – есе не відповідає темі або містить некоректні, бездоказові твердження, відсутня логічна структура.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни доводиться до здобувачів на заліку під час заліково-екзаменаційної сесії.

Здобувачі, які мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань.

Зі здобувачами, які мають рейтингову оцінку менше 60 балів, а також з тими здобувачами, хто бажає підвищити свою рейтингову оцінку, викладач проводить семестровий контроль у вигляді залікової контрольної роботи або співбесіди.

Залік

Ваговий бал – 100.

Залік передбачає відповідь студента на два питання. Питання є різними за змістом, відповідають тематиці лекцій, семінарів, самостійної роботи, питань з самоконтролю. Кожне питання оцінюється в 50 балів.

Критерії оцінювання:

- 48-50 балів - студент демонструє глибоке знання змісту навчального матеріалу, здатність до системного й міждисциплінарного аналізу проблем курсу; вільно й коректно використовує наукові поняття та терміни, формулює логічні, аргументовані висновки, виявляє власну обґрунтовану позицію щодо дискусійних питань;
- 43-47 бали - студент демонструє дуже добрий рівень засвоєння навчального матеріалу, добре орієнтується в основних темах курсу, здатний до аналізу та узагальнення; можливі поодинокі неточності у формулюваннях або прикладах, які не впливають суттєво на загальний рівень відповіді;
- 38-42 бали - студент демонструє достатньо повне розуміння основних тем і питань курсу. Використовує базову наукову термінологію, однак аналіз є переважно описовим; висновки сформульовані, але не завжди достатньо аргументовані;
- 33-37 бали - студент демонструє загальне уявлення про навчальний матеріал, але відповіді містять помітні неточності у визначеннях, прикладах або логіці викладу; застосування наукової термінології є обмеженим, аналітична складова виражена слабо;
- 30-32 бали - студент демонструє фрагментарні знання окремих тем курсу, орієнтується лише в частині ключових понять; відповіді неповні, поверхові, висновки недостатньо обґрунтовані;
- 0-29 балів - студент не орієнтується у ключових поняттях і проблематиці курсу; відповіді нелогічні або відсутні.

Заохочувальні бали

Написання тез на конференцію – 5 балів.

Написання та публікація статті з проблеми, що вивчаються в рамках навчальної дисципліни у фаховому журналі не нижче категорії Б – 5-10 балів.

Участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади – 10 балів.

Активна робота на лекціях: участь у дискусіях над проблемними питаннями – 1-2 б.

Умови позитивної проміжної атестації:

Для отримання «зараховано» з першої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 10 балів, для отримання «зараховано» з другої проміжної атестації студент повинен мати не менше ніж 20 балів.

Умови допуску до заліку:

Умовою допуску студента до заліку є отримання попередньої рейтингової оцінки не менше як 20 балів.

Студент отримає найвищий рейтинг, якщо бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, демонструє ознаки теоретичного мислення та соціологічної уяви.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Рейтингова оцінка здобувача (бали)</i>	<i>Університетська шкала оцінок рівня здобутих компетентностей (результатів навчання)</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно

64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно

Можливі відмітки у відомості семестрового контролю:

Не допущено	Невиконання умов допуску до семестрового контролю
Усунено	Порушення принципів академічної доброчесності або морально-етичних норм поведінки
Не з'явився	Здобувач, був допущений, але не з'явився на залік

Перегляд рейтингової системи оцінювання впродовж семестру

Перегляд РСО може здійснюватися за вмотивованою заявою здобувача, що вивчає ОК, органу студентського самоврядування або профспілкового комітету студентів, поданою на ім'я завідувача забезпечуючої кафедри. Процедура перегляду визначена у розділі 7 Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2025.pdf

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції студенту варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, алгоритми, про які розповідатиме викладач. Це дозволить студенту краще презентувати свою позицію (думку), критично оцінювати позиції (думки) інших студентів, ставити питання викладачу та студентам. Обсяг засвоєного навчального матеріалу і глибина його розуміння від цього збільшуватиметься. Готуючись до практичного заняття студенту бажано опрацювати лекційний матеріал певної теми, ознайомитись з додатковими ресурсами в списку літератури. Якщо студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовлятися від відповіді на питання викладача. Навіть якщо студент не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися – одним з важливих завдань вивчення соціально-гуманітарних дисциплін є вироблення навичок логічного мислення, ведення дискусії та висловлення власних думок. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг.

Пропуски студентом занять за поважних причин, відпрацювання пропущених студентом тем можливо у формі написання творчих есе.

Додаток 1.

Питання до МКР (усно або письмово на вибір студента).

1. Яким є об'єкт і предмет соціології? В чому відмінність соціології від інших наук, що мають справу з вивченням суспільних явищ і процесів?
2. Чому у нас пропадає почуття, що ми тримаємо своє життя під контролем, коли мова заходить про соціологічний підхід?
3. Якими є функції соціології в структурі наукового знання?
4. В чому полягає суспільне значення соціології?
5. В яких професійних сферах працюють соціологи?
6. Якою є структура соціологічного знання?
7. В чому полягає різниця між фундаментальною та прикладною соціологією.
8. Які соціологічні теорії Вам відомі, як вони пояснюють суспільство?
9. Які методи соціологічного дослідження Вам відомі? В чому відмінність між кількісними та якісними методами?
10. Описати структуру соціологічної теорії.
11. Що означає поліпарадигмальність соціології?

12. В чому полягає різниця в підходах до вивчення суспільства між макросоціологією та мікросоціологією?
13. Якими основними поняттями оперує структурно-функціональна теорія? Які функції притаманні соціальним системам згідно теорії Т. Парсонса? Які підсистеми виконують ці функції, на думку Т. Парсонса?
14. В чому різниця між явними та латентними функціями. Навести приклади.
15. В чому специфіка конфліктних теорій у вивченні суспільства?
16. Яким є образ суспільства в теорії символічного інтеракціонізму?
17. Як формується соціальний порядок згідно теорії соціального обміну?
18. Порівняйте між собою ключові загальносоціологічні методологічні підходи.
19. Найбільш поширені методи соціологічного дослідження.
20. Польове та кабінетне дослідження.
21. Кількісна та якісна стратегії соціологічного дослідження.
22. Як Ви думаєте, чому професійна діяльність соціолога повинна регулюватись Кодексами професійної етики?

При написанні есе слід дотримуватись наступної структури:

Вступ. Перші кілька речень повинні визначити тему есе, мету та наміри автора публікації в дослідженні певної проблеми.

Основна частина. У цій частині слід детально розглянути основні ідеї, аргументи та приклади автора публікації.

Висновки. У цій частині слід навести свої узагальнюючі висновки. Чи вдалось автору на задовільному рівні дослідити певну проблему? Якими є пропозиції або рекомендації щодо подальшого дослідження даної теми?

Список літератури. У разі використання будь-яких джерел для написання власного есе необхідно їх вказати у списку літератури. В такому разі в тексті обов'язковими є посилання на використану літературу, наприклад [3, с. 5], що означає посилання на джерело під №3 у списку літератури на с. 5. Посилання на електронні джерела (інтернет-статті, відео) не маркуються сторінкою. Тоді посилання оформлюється (як приклад) таким чином: [4], що означає посилання на джерело під №4.

Додаток 2.

Завдання до заліку.

Обрати літературний твір (бажано за 3 тижня до заліку) та використовуючи соціологічну уяву проаналізувати його зміст. Підготувати залікову роботу письмово (до 5-7 сторінок), а також презентацію для доповіді на занятті. Показати сюжетну лінію: ключові діючі особи, основні події, головний смисл, який хотів донести автор. Опис сюжетної лінії важливо подати з використанням основних соціологічних понять засвоєних протягом семестру з даної дисципліни, а також по можливості й інших дисциплін. Наприклад, це поняття: соціальний статус, соціальна роль, соціальний інститут, соціалізація, асоціалізація, ресоціалізація, соціальні групи, ін-групи, аут-групи, первинні та вторинні соціальні групи, референтна група, соціальна мобільність, аномія, девіація, соціальні норми, соціальні санкції, конфлікт, рольовий конфлікт та ін.

Доцільно показати особистісні проблеми діючих осіб через призму суспільних (як, наприклад, економічна криза, безробіття, війни, голод, дискримінація в різних її формах та багато ін.), тобто розглянути індивідуальні події як прояви суспільного життя; виявити соціальні чинники, що впливають на життя окремого індивіда, взаємозв'язки між особистою біографією людини та ходом світової історії й особливості суспільної ситуації.

Орієнтовні твори для соціологічного аналізу.

Айн Ренд «Атлант розправив плечі».

Вільям Голдінг «Володар мух».

Гарпер Лі «Убити пересмішника».

Гарріет Бічер-Стоу «Хатина дяді Тома».

Джордж Орвелл «1984».
Джек Лондон «Мартін Іден», «Залізна п'ята».
Дені Дідро «Черниця».
Джордж Герберт Веллс «Війна світів».
Еріх Марія Ремарк «На Західному фронті без змін», «Тріумфальна арка», «Тіні в раю», «Ніч у Лісабоні», «Полюби ближнього свого», «Повернення», «Три товариші», «Іскра життя».
Ернест Хемінгуей «По кому подзвін».
Карел Чапек «Війна з саламандрами».
Маркус Зузак «Крадійка книжок».
Олдос Гакслі «Прекрасний новий світ».
Рей Бредбері «451° за Фаренгейтом», «Марсіанські хроніки».
Френсіс Скотт «Великий Гетсбі».
Чарльз Діккенс «Великі сподівання», «Пригоди Олівера Твіста».

Неформальні дистанційні та онлайн курси

За бажанням здобувача, в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин дисципліни в асинхронному режимі, зокрема через опанування дистанційних курсів та інших форм неформального навчання. Для врахування в рейтинговій системі оцінювання балів за такі курси, вони мають змістовно відповідати певним темам силабусу, а їх проходження узгоджене з викладачем дисципліни. На підтвердження проходження неформального навчання студент має надати відповідний документ (сертифікат) із зазначенням назви курсів та їх обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського: <https://osvita.kpi.ua/node/179>

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри соціології, канд. соц. наук, доцентом, Єніним М.Н.

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 16 від 23.06.2026)

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 7 від 30.06.2026)